

V. ROČNÍK STUDENTSKÉ VĚDECKÉ A ODBORNÉ ČINNOSTI (SVOČ) NA PF UK

AUTORKA SOUTĚŽNÍ PRÁCE: TEREZA DLEŠŤÍKOVÁ

NÁZEV SOUTĚŽNÍ PRÁCE: OBĚTI TRESTNÉ ČINNOSTI

OBOR: trestní právo

POSUDEK VYPRACOVAL: JUDr. Jaromír Hořák, Ph.D.

1. Hodnocení tématu z hlediska jeho aktuálnosti, praktické použitelnosti a teoretického významu

3/3

Zdůvodnění bodového hodnocení: *Mimořádná aktuálnost tématu je zřejmá: v současnosti je projednáván návrh zákona o obětech trestných činů, o němž autorka v předložené práci obsáhle referuje.*

2. Hodnocení pojetí práce (systematika, logická stavba, použité metody, prameny)

3/5

Zdůvodnění bodového hodnocení: *Práce Terezy Dlešťíkové je přehledně a logicky vystavěna. Autorka postupuje metodologicky správně od obecných výkladů ke konkrétnějším. Jednotlivé kapitoly na sebe vhodně navazují, takže práce působí dojmem homogenního celku. Úvodní kapitoly jsou věnovány vymezení základních pojmů viktimologie, jsou v obecné rovině vyloženy základní koncepce pomoci obětem trestných činů a postavení poškozeného v trestním řízení; zahrnut je i pojem restorativní justice. V druhé části práce autorka podrobně rozebírá dosavadní i projednávanou úpravu postavení obětí trestných činů. Podává výčet jednotlivých jejich práv podle projednávaného návrhu zákona (právo na poskytnutí odborné pomoci, právo na informace, právo na ochranu soukromí atd.). Zabývá se jednotlivými aspekty pomoci ze strany státu, tzv. důvěrníků, nevládních organizací atd. Nechybí ani zobecňující závěr a anglický abstrakt.*

Autorka vedle právních předpisů čerpala z poměrně omezeného okruhu literatury (hlavně z učebnic a z příruček L. Čírtkové), nezahrnula např. žádné články z odborných periodik. Tento nedostatek je vyvažován poměrnou obratností při analýze a interpretaci textu zákona a zahrnutím informací z četných internetových stránek věnovaných pomoci obětem trestných činů. Práce jako celek působí dojmem informativní komentářové příručky. Autorka nepracuje příliš vhodně s poznámkovým aparátem – text je přetížen odkazy na jednotlivá ustanovení zákona.

3. Hodnocení formální stránky práce (jazyková úroveň, přehlednost, grafická úprava a technické zvládnutí textu)

3/4

Zdůvodnění bodového hodnocení: *Práce má uspokojivou jazykovou úroveň a je dostatečně přehledná. Po stránce stylistické práce občas sklouzává k přílišné popisnosti; nekonečný výklad de lege lata a de lege ferenda působí místy suchopárně a bylo by vhodné jej ozřejmit praktickými příklady.*

4. Hodnocení obsahové (věcné připomínky k textu, konfrontace s jinými možnými názory, celkové zvládnutí tématu, zhodnocení závěrů práce, do jaké míry mohou být předmětem diskuse při ústním kole)

6/8

Zdůvodnění bodového hodnocení: *Práci hodnotím jako informativní úvod do problematiky obětí trestné činnosti, přibližující zejména obsah projednávaného návrhu zákona o obětech trestných činů. Autorka nejprve vymezuje viktimizaci jako proces, v němž se člověk stává obětí trestného činu. Zabývá se pojmy viktimnosti, resp. viktimogenního potenciálu. Rozlišuje mezi primární, sekundární a terciální viktimizací. Zobecňuje psychologické dopady trestného činu na oběť. Dále popisuje dosavadní aktivity ministerstev i nevládních organizací v oblasti pomoci obětem trestných činů. Autorka podává stručný, leč zdařilý výklad o postavení poškozeného v trestním řízení, který ovšem místy obsahuje unáhlená tvrzení (např., že poškozený a státní zástupce sledují stejný cíl). Autorka zdařile pojednává o pojmech majetkové škody v adhézním řízení, přihlíží také k požadavku souhlasu poškozeného s trestním stíháním dle § 163, 163a tr. řádu. Autorka vyslovuje pochybnost, zda tento institut přispívá fakticky k ochraně poškozeného (to ovšem není účelem tohoto institutu, pozn. J.Hořák). Správně poukazuje na to, že souhlas s trestním stíháním musí být výslovně adresován orgánu činnému v trestním řízení a nelze jej vyvozovat implicitně. Pochvalu zasluhuje pozornost, kterou autorka věnuje rozhodnutím trestních soudů a Ústavního soudu, k nimž uvádí stručné, ale výstižné glosy v poznámkách pod čarou. Zejména oceňuji odkaz na nález Pl. ÚS 587/04, který řeší kolizi práv poškozeného jako procesní strany a dosažení účelu trestního řízení dle § 2 odst. 5 tr. řádu. Práce rovněž obsahuje informativní výčet mezinárodních úmluv, zejména dokumentů Rady Evropy a EU v dané oblasti. Pokud jde o platnou právní úpravu pomoci obětem, autorka se věnuje obsahu zákona č. 209/1997 Sb. a poukazuje na jeho dopad na poměrně úzký okruh případů. O nároku oběti na náhradu škody rozhoduje Ministerstvo spravedlnosti, čímž vznikají právní vztahy mezi obětí a státem; primárně se však má uplatnit povinnost pachatele k náhradě škody, takže např. existuje právo státu na vrácení peněžité pomoci, pokud se poškozený v adhézním řízení domůže náhrady škody na obviněném. Autorka kritizuje vágní postavení poškozeného v trestním řízení; poškozený, kterému nesvědčí nárok na náhradu škody, nemá ani nárok na bezplatnou právní pomoc či pomoc za sníženou odměnu.*

Od kritiky dosavadní úpravy autorka přechází k projednávanému návrhu zákona -popisuje jeho systematiku, jednotlivé hlavy a vybraná ustanovení, počínaje základními zásadami a výslovně deklarovanými právy oběti. Autorka vhodně poukazuje na souvislost se zákonem č. 384/2011 Sb., o zvláštní ochraně svědka a s institutem vykázaní podle občanskoprávních předpisů. Podává výklad o novém institutu tzv. důvěrníka, osoby, která může oběť doprovázet k úkonům trestního řízení a poskytovat jí morální podporu; autorka tento institut správně odlišuje od procesního zmocněnce podle trestního řádu. Patřičnou pozornost autorka věnuje právu oběti na peněžitou pomoc s tím, že tato pomoc může být snížena nebo vůbec neposkytnuta v závislosti na spoluzavinění oběti. Poskytnutím peněžité pomoci oběti přechází její nárok na náhradu škody v rozsahu poskytnuté pomoci vůči pachateli na stát, který může částku následně po pachateli vymáhat. Nový zákon rovněž výslovně upravuje odškodnění za nehmotnou újmu. Výstižně je autorkou shrnuta i otázka podpory pomáhajících subjektů, které mají získávat zvláštní akreditace. Autorka neopominula vylíčit ani změny dalších zákonů, k nimž by schválením citovaného návrhu mělo dojít. Za nejvýznamnější změnu právem považuje novelizaci trestního řádu, která zavádí předběžná opatření, jimiž lze obviněnému uložit zákaz styku s určitými osobami, zákaz vstupu do obydlí a zdržování se v takovém obydlí. Předběžná opatření mají být vydávána pro prozatímní úpravu poměrů mezi obviněným a obětí/poškozeným a trvají po dobu, kterou vyžaduje jejich účel v případech, kdy lze obviněného vzít do vazby. Autorka si správně povšimla, že tento institut má sloužit mj. i k omezení vazebního stíhání obviněných.

5. Stručně celkové hodnocení práce a celkový počet bodů¹

15/20

Závěrečný komentář: *Souhlasím s konstatováním, že projednávaný návrh znamená výrazný posun od dosavadní mezerovité a roztržité úpravy k úpravě velmi podrobné, která klade důraz na*

¹ Celkový počet bodů je součtem bodů udělených v předchozích čtyřech kategoriích.

postavení oběti trestného činu jako subjektu hodného zvláštní ochrany a nadaného zvláštními právy. Práce svědčí o hlubším zájmu autorky, která se s vybraným aktuálním tématem seznámila velmi pečlivě a je s to o něm podat zasvěcený a srozumitelný výklad.

Otázky k ústní obhajobě:

Nehrozí, že se v trestním řízení přesune důraz z veřejného zájmu na dílčí zájem oběti? Nebudou ohrožena základní práva obviněných? Existuje souvislost s tzv. dohodami o vině a trestu? Může autorka přiblížit podmínky získání akreditace k poskytování pomoci obětem trestných činů?

V Praze dne 7. května 2012

JUDr. Jaromír Hořák, Ph.D.